

Toronton ja Sudburyn suomalaisia tapaamassa

Arvi Pihlman

Vietin viime kesänä kuukauden Torontossa ja Sudburyssa haastattelemassa Kanadaan muuttaneita suomalaisia siirtolaisia. Mukaan mahtui myös jokunen siirtolaisten jälkeläinen. Omalta osaltani kyse oli Siirtolaisuusinstituutissa suorittamastani työharjoittelusta, jonka annin päätin hyödyntää myös tekeillä olevassa sosiaaliantropologian pro gradu – tutkielmassani. Siirtolaisuusinstituutti halusi haastatteluja arkistoihinsa mahdolliseen tutkimuskäyttöön, mutta sain varsin vapaat kädet suunnitellessani aineistonkeruuta. Olin muun muassa kiinnostunut kuulemaan siirtolaisuuteen liittyvistä kokemuksista, siitä kuinka haastattavat rakensivat elämäänsä uudessa kotimaassaan ja niistä näkökulmista, joita he esittivät ajan myötä muuttuneesta sosiaalisesta ympäristöstään. Painopiste oli näin ollen menneiden muistamisessa, mutta omat tulkinnat ja ajatukset niin menneestä kuin nykyisestä elämästä olivat tärkeällä sijalla. Kirjoitan nyt joistakin matkalla tekemistäni havainnoista ja heränneistä ajatuksista. Lienee syytä korostaa, että ennen viime kesää aihepiiri ei ollut minulle entuudestaan tuttu.

Ensimmäinen suuri siirtolaisaalto Suomesta Kanadaan sijoittui ajanjaksolle 1900-luvun alusta vuoteen 1930. Tärkeä siirtolaisuuden taustatekijä oli tuolloin taloudellisten resurssien riittämättömyys nopeasti kasvavan väestön tarpeisiin. Heikko toimeentulo ajoi ihmisiä etsimään elantoaan muualta, ja Kanadassa oli kaivattua työtä tarjolla. Kansalaissodan jälkeen jotkut joutuivat jättämään Suomen myös poliittisista syistä. Toinen vaihe alkoi vasta 1940–1950-lukujen taitteessa Kanadan suljettua seitsemäksitoista vuodeksi rajansa uudelta siirtolaisuudelta. Uusien siirtolaisten tulo Suomesta hiipui kuitenkin 1960-luvun loppupuolella. Taloudelliset taustatekijät olivat oleellisia myös

toisen aallon kohdalla. (Lindström 1999, 514.) Siirtolaisuuden taustalla saattoi kuitenkin olla hyvinkin yksilöllisiä syitä, mikä näkyy myös tekemissäni haastatteluissa. Haastatteleman ihmiset olivat suurimmaksi osaksi lähteneet Suomesta juuri 1950- ja 1960-luvuilla. Esiin nousseita syitä lähdölle olivat muun muassa työnhaku, kielen oppiminen, poliittisen tilanteen ahdistavuus tai ihan vain seikkailun halu. Monella oli myös sukulainen tai muu kontakti jo odottamassa Kanadassa. Yllättävän moni myös kertoi, ettei ollut alun perin ajatellut jäävänsä Kanadaan muutamaa vuotta pidemmäksi ajaksi. Elämä kuitenkin nivoutui monin sitein uuteen kotimaahan.

Toronto

Vietettyäni lähemmäs kaksi kuukautta Siirtolaisuusinstituutissa Turussa kirjallisuuteen ja kanadansuomalaisiin sanomalehtiartikkeleihin tutustuen sekä tulevia haastatteluita sopien, saavuin viimein heinäkuun loppulla ”kentälle”. Pääsin suoralla lennolla Helsingistä aivan Toronton kupeeseen. Toronto on eloisa ja värikäs miljoonakaupunki. Vilkaisu opaskirjaan kertoo, että joka toinen asukas on syntynyt jossain muualla. Se on helppo uskoa. Ensimmäinen vaikutelmani kaupungista oli käsittämätön monimuotoisuus. Kaupunkiympäristöstä tekee mielenkiintoisen se, että monet keskustan alueista ovat muokkautuneet jonkin tietyn kansallisuuden määrittämiksi kaupunginosiksi. Sieltä löytyy, muiden muassa, kiinalainen, intialainen ja italialainen kaupunginosa. Kaupungin keskustassa on aikoinaan suomalaisillakin ollut oma keskittymänsä suomalaisine kauppoinen ja haaleineen (”hall”, seuratalo).

Suomea äidinkielenään puhuva väestönosa alkaa Torontossa niin kuin koko Kanadassa olla jo ikääntynyttä. Monet aiemmin hyvin aktiiviset suomalaisten seurat ovat lopettaneet toimintansa ja niissäkin, jot-

---

Kirjoittaja Arvi Pihlman on sosiaaliantropologian opiskelija Tampereen yliopistosta.

ka edelleen toimivat, on toiminta pitkälti hiipumaan päin. Kuitenkin esimerkiksi Torontossa julkaistava pääosin suomenkielinen sanomalehti Vapaa Sana sekä luterilainen ja helluntaiseurakunta ovat edelleen aivan elinvoimaisia. Suomenkielisen väen ikääntymisen on luonut kysyntää myös suomalaisille siirtolaisille räätälöidyille vanhusten palveluille. Tietä pitkin noin kymmenen kilometrin päässä ydinkeskustasta sijaitsee Suomi-koti, johon monet ikääntyneet siirtolaiset ovat tulleet viettämään vanhoja päiviään. Kyseessä on ikääntyneiden ihmisten lepokoti, jossa enimmäkseen suomalaistaustaiset asukkaat saavat palvelua myös äidinkielellään. Sieltä löysinkin suurimman osan haastateltavistani Toronton alueella.

Sudbury

Sudbury sijaitsee noin 400 kilometriä Torontosta pohjoiseen. Ensimmäiset mielikuvat sieltä olivat hyvin erilaisia kuin kokemuksen Torontosta, muutenkin kuin jo pelkän kokoeron puolesta. Ihmisten kirjo näytti huomattavasti väriltömämmältä. Kuitenkin myös Sudbury on monipuolisen siirtolaisuuden säilyttämää aluetta. Kaupungin keskustassa, rautateiden ylitse, kulkee silta nimeltään ”Bridge of Nations”. Sen kumpaakin reunaa koristaa pitkä rivistö eri valtioiden lippuja. Sain kuulla, että sillalle on pystytetty lippu jokaista kansallisuutta kohden, joka on kaupungissa edustettuna. Sudburyn kalliit ovat paikoin

mustia. Ne muistuttavat nikkeli- ja kuparikaivoksen aikoinaan aiheuttamista ympäristötuhoista. Vielä 1970-luvun alussa maisema oli kuollut ja puuton, minulle kerrottiin. Sitten kaivokseen rakennettiin korkeampi piippu, joka hajautti myrkyt laajemmalle alueelle, ja luonnon elvyttäminen mahdollistui. Maastoon kylvettiin multaa ja ravinteita, joihin uusi kasvillisuus saatiin kasvamaan.

Sudbury kaivoksineen ja metsätöineen houkutteli aikoinaan myös suomalaisia muuttamaan suurin joukoin alueelle. Nyt, kuten Torontossakin, ennen niin vilkas suomalaisten keskinäinen sosiaalinen elämä on pitkälti hiipunut ja huomattava osa suomalaisista siirtolaisista on keskittynyt heidän itsensä perustamaan lepokotiin, Finlandiakylään. Finlandiakylä on laaja kompleks, josta löytyy kerrostaloasuntoja, rivitaloalue, hoivaosastot kokonaisvaltaisempaa hoitoa tarvitseville sekä vierailijoita varten punainen maalaistyyliin rakennettu majatalo, johon itsekin majoitauduin.

Vanhat suomalaissiirtolaiset ja uudet tulokkaat

Muuttaessaan Kanadaan monet siirtolaiset saapuivat alueille, joilla oli jo entuudestaan vakaa suomalaisasutus. Tällöin he kohtasivat vakiintuneita toimintatapoja, asenteita ja jopa ennakkoluuloja, joita he joutuivat jollain lailla tulkitsemaan. Oli mielenkiintoista

kuulla jälkepäin kerrottuja tulkintoja niistä kokemuksista ja tuntemuksista, jotka liittyivät vanhojen siirtolaisyhteisöjen ja uusien tulokkaiden kohtaamiseen. Joillekin solahtaminen vanhan suomalaisasutuksen sekaan sujui vaivattomasti: vanhat asukkaat auttoivat elämän alkuun saamisessa, eikä olematon kielitaitokaan muodostunut ylitsepääsemättömäksi ongelmaksi, kun omaa kieltä puhuva sosiaalinen turvaverkko oli jo valmiiksi olemassa. Kaikille tämä kohtaaminen ei ollut yhtä ongelmaton. Joku törmäsi kuppikun-

Muistoja menneestä elämästä. Long Laken suomalainen hautausmaa, Sudbury.

Tämän päivän suomalaista symboliikkaa leipomokahvilan hyllyssä. Leinala's Bakery, Sudbury.

taiseen piiriin, jossa tulokasta katsottiin kieron ja hänen selkensä takana puhuttiin pahaa. Tällöin saattoi olla miellyttävämpää etsiä seuransa muualta. Joku puolestaan liittyi muiden suomalaissiirtolaisten seuraan vasta vanhalla iällä vietettyään aiemman elämänsä Kanadassa täysin muissa piireissä. Lisäksi esimerkiksi erilaiset uskonnolliset suuntaukset ovat muodostaneet omia omaileimaisia ryhmiään, jotka saattoivat tarjota uusille asukkaille heidän kampaamaansa seuraa. Ei sovi myöskään unohtaa, että oli sellaisiakin tulokkaita, jotka jo alusta pitäen halusivat pysyä muista suomalaisista erossa.

Lähes koko viime vuosisadan suomalaissiirtolaiset Kanadassa ovat olleet poliittisesti hyvin jakautuneita. Ennen 1920-lukua muuttaneista monet olivat poliittiselta vakaumukseltaan sosialisteja, jotka tukivat kanadalaista työväenliikettä ja perustivat omia poliittisia ja kulttuurisia keskuksiaan. 1920-luvulla, Yhdysvaltojen suljettua ovensa siirtolaisuudelta, poliittisesti konservatiivien määrä alkoi kasvaa ja työväenliikkeen vastapainoksi alkoi ilmaantua nationalistia järjestöjä. Suomalaisyhteisöt jakautuivat voimakkaasti kahtia, kun vielä kansalaissodan muistot elivät vahvoina mielissä. Kumpikin leiri rakensi ahkerasti omia instituutioitaan, kuten urheiluseuroja, sanomalehtiä, uskonnollisia yhteisöjä ja muita kulttuuritoiminnan muotoja. Viimeistään toisen maailmansodan jälkeen ja viimeisimmän siirtolaisaallon myötä voimasuhteet kääntyivät vasemmistolaisen puoliskon tappioksi. (Laine 1981, 5–6; Eklund 1981, 50; Saarinen 1999, 109; Lindström 1999, 519–520.) Varpu Lindström kuitenkin muistuttaa, että poliittiset jännitteet ovat jo menettäneet teränsä ja suomalaisyhteisöt ovat pyrkinet rakentamaan epäpoliittisia yhteistyön muotoja (Lindström 1999, 521).

Suurin osa haastattelemistani ihmisistä oli muuttanut Kanadaan viimeisimmän suuren aallon mukana 1950–1960-luvuilla. Kyselin heiltä myös ajatuksia ja

kokemuksia, jotka liittyivät suomalaisyhteisöjen poliittiseen jakautumiseen. Uuteen maahan tullessaan tulokkaat olivat tavalla tai toisella törmänneet siirtolaisia erottavaan kuiluun ja mahdollisesti sen mukanaan tuomiin ennakkoluuloihin. Kaikki, joilta asiaa kysyin, olivat yksimielisiä siitä, että siirtolaisyhteisöt tosiaan olivat olleet hyvin kaksijakoisia. Poliittinen oikeisto–vasemmisto-jako oli tietysti tuttu jo Suomesta, mutta ainakin joidenkin mielestä jakautuminen ja siihen liitetyt ennakkoluulot olivat siirtolaisien keskuudessa voimakkaampia kuin synnyinmaassa. Tämän jakautumisen nykytilanteesta kuulin toisistaan poikkeavia tulkintoja. Joillekin se oli jo kauan ollut historiaa, toisten näkökulmasta se edelleen oli jossain määrin voimissaan.

Yhdessäolon keskuksia

Erilaiset suomalaisten yhteistoiminnan muodot olivat ja olivat olleet tärkeällä sijalla useimmille haastattelemilleni ihmisille. Haalien vielä ollessa aktiivisesti toiminnassa niissä käytiin muun ohjelman ohella tanssimassa, niissä nuoret tapasivat toisiaan ja jotkut löysivät niistä vieläpä elämänkumppaninsakin. Ajatukset eri haaleista ovat monesti olleet hyvinkin latautuneita. Se ainakin on selvää, ettei takavuosina ollut useinkaan yhdentekevää missä kävi vapaailtansa viettämässä. Tässäkin näyttäisi olevan poikkeuksia: jotkut

eivät koskaan astuneet joihinkin kotiseudun haaleihin, toiset taas kävivät muutta mutkitta kaikissa mitä tarjolla oli. Haalitoiminta on kuitenkin jo suomea äidinkielenään puhuvan väestön ikääntyessä hiipunut. Torontossa ei ole pystyssä enää yhtään suomalaisten haalia ja Sudbryn lähistölläkin vain yksi, Wanupin haali. Senkin toiminta on jo hiljaista.

Seurakuntatoiminta näyttäisi elävän virkeänä. Osasyynä on epäilemättä englanninkielen sisällyttäminen ohjelmaan. Seurakuntatoiminta on siis kyennyt saamaan mukaan myös niitä siirtolaisten jälkeläisiä, jotka eivät puhu suomea. Usealle haastateltavalle lepokodit olivat monin positiivisin merkityksin latautuneita paikkoja. Niissä yhdistyi turvallinen vanhuus, mahdollisuus saada palvelua äidinkielellä ja sosiaalinen toiminta. Ne myös tarjosivat joillekin kouriintuntuvan osoituksen siitä, mitä yhteen hiileen puhaltamisella voi saada aikaan. Suomalaisten yhteistoiminta onkin mitä ilmeisimmin monelle siirtolaiselle tunteita herättävä asia, jonka hiipumista seurataan haikeina.

Kotien kuvastot

Sain etuoikeuden käydä tutustumassa lukuisiin koteihin. Kodit ovat sikäli mielenkiintoinen havainnointipaikka, että ihmiset harvemmin sisustavat ja koristelevat kotejaan vain puhtaasti esteettisin tai käytännöllisin perustein. Kodin tarjoama visuaalinen kuvasto myös viestii asukkaalle itselleen ja vierailijoille siitä, minkälainen henkilö siellä asuu (Seppänen 2002, 31). Monessa kodissa oli Suomi tai synnyinseutu jollain tavoin edustettuna. Oli suomalaista maisemaa kuvaavia maalauksia sekä muistoesineitä kotipaikkakunnalta rinnan lasten ja lastenlasten kuvien kanssa. Tein useimmat haastattelut haastateltavien kodeissa, mikä myös mahdollisti sen, että haastateltavat saattoivat jostain asiasta kertoessaan näyttää minulle kotinsa kuvaston palasia, kuten valokuvia tai maalauksia, selventääkseen kertomaansa. Usein oli haastattelijalle tarjolla kahvia ja pullaa, suomalaisuuden monesti julkilausuttuja symboleita. Olipa joku istuttanut pihalleen koivunkin nimenomaan kotikonnuista muistuttamaan.

Sain matkallani kosketuksen vain pieneen sirpaleeseen kanadansuomalaisten elämästä. Haastattelemani ihmiset ja samalla nauhoittamani kertomukset olivat myös tietyllä tavalla valikoituneita. Haastatel-

tavat olivat sellaisia ihmisiä, jotka halusivat kertoa elämästään tai eivät ainakaan siitä puhumista vastustaneet. Tuolloin jäi pitkälti kuulematta sellaiset kertomukset, joihin liittyy negatiivisia tunteita, kuten sosiaalista häpeää. Tällaisia asioita en tietysti kaivellutkaan. Suurinta osaa haastateltavista yhdisti myös se, että he jollain lailla olivat osa suomalaisten yhteisöjä. Tällöin ulkopuolelle jäi, paria poikkeusta lukuun ottamatta, sellaiset jotka eivät halunneet pitää yhteyttä muihin suomalaisiin siirtolaisiin. Kyseiset poikkeuksetkin tosin tunsivat yhä yhteenkuuluvuutta synnyinmaahansa, mutta ikään kuin kanadansuomalaisten yhteisöjen ohi. Suomalaiset siirtolaiset Kanadassa ovat kaikkea muuta kuin yhtenäinen kokonaisuus. Synnyinmaa on huono selittäjä elämänvalintojen suhteen ja paljon mielenkiintoisempaa onkin kysyä missä tilanteissa ja miten sillä, tai muilla rajanvedoilla, selitetään jotakin. Yhtälailta on tärkeää yrittää ymmärtää kuinka ihmiset itse omaa elämäänsä ja siihen liittyneitä mahdollisuuksia ja rajoitteita tulkitsevat.

Lähteet

- Eklund, William 1981. *The Formative Years of the Finnish Organization of Canada*. Teoksessa Michael G. Karni (toim.) *Finnish Diaspora I: Canada, South America, Africa, Australia and Sweden* 49–59. The Multicultural History Society of Ontario: Toronto.
- Laine, Edward W. 1981. *Community in Crisis: The Finnish-Canadian Quest for Cultural Identity, 1900–1979*. Teoksessa Michael G. Karni (toim.) *Finnish Diaspora I: Canada, South America, Africa, Australia and Sweden* 1–6. The Multicultural History Society of Ontario: Toronto.
- Lindström, Varpu 1999. *Finns*. Teoksessa Paul Robert Magoksi (toim.) *Encyclopedia of Canada's Peoples* 513–526. University of Toronto Press Incorporated: Toronto, Buffalo, London.
- Saarinen, Oiva W. 1999. *Between a Rock and a Hard Place. A Historical Geography of the Sudbury Area*. Wilfrid Laurier University Press: Waterloo, Ontario.
- Seppänen, Janne 2002. *Katseen voima. Kohti visuaalista lukutaitoa*. Vastapaino: Tampere.